

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧОРТКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПІДПРИЄМНИЦТВА І БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЧННПБ ЗУНУ

Надія КУДЬЧИЦЬКА

29 08 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-
педагогічної роботи
Виктор ОСТРОВЕРХОВ

29 08 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Теорія та історія психології»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти – бакалавр
галузь знань – С Соціальні науки, журналістика, інформація
та міжнародні відносини
спеціальність – С4 Психологія
освітньо-професійна програма – «Психологія»

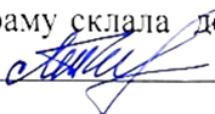
кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Екз. (сем.)
Денна	1	1	30	30	4	8	78	150		1
Заочна	1	1	8	4	-	-	138	150		1

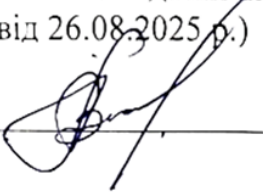
29.08.2025

Чортків – ЗУНУ
2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини спеціальності С4 Психологія, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 8 від 26.06.2025 р.).

Робочу програму склала доцент, доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін Тетяна ЯКОВЕЦЬ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін (протокол № 1 від 26.08.2025 р.)

Завідувач кафедри Людмила ДЕРМАНСЬКА

Гарант ОПП Тетяна ГРИЦІВ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ»

1. Опис дисципліни «ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ»

Дисципліна «Теорія та історія психології»	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, ОПІ, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань – С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини	Статус дисципліни нормативна дисципліна з циклу професійної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 5	спеціальність – С4 Психологія	Рік підготовки: <i>денна – 1</i> Семестр: <i>денна – 1</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – «Психологія»	Лекції: <i>денна – 30 год.</i> Практичні заняття: <i>денна – 30 год.</i>
Загальна кількість годин – 150	Перший бакалаврський рівень вищої освіти бакалавр	Самостійна робота: <i>денна – 78 год.</i> Тренінг: <i>Денна – 8 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 4 год.</i>
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Теорія та історія психології»

2.1. Мета вивчення дисципліни - формування у студентів адекватного уявлення про предмет, методи та завдання історії психології, її основні категорії, висвітлення методологічних засад історіогенезу психологічної думки, забезпечення поглибленого розуміння студентами особливостей розвитку психологічної науки у співставленні з періодизацією її розвитку.

Предметом дисципліни є закономірності формування і розвитку поглядів на психіку, які розглядаються в розрізі різних підходів до розуміння психічної реальності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни.

1. Сформувати цілісну систему знань з теорії та історії психології, що стосуються феномену, загальних засад, методології, структури, функцій, історії розвитку та провідних сучасних тенденцій психології.

2. Розкрити основні етапи розвитку психологічних ідей, критерії їх періодизації. перспективи розвитку психологічних ідей на сучасному етапі розвитку.

3. Навчити майбутніх фахівців аналізувати та порівнювати сучасні напрямки психології, наукові школи та течії з позиції їх історичного розвитку, використовувати знання з історії психології для прогнозування шляхів розвитку соціально-психологічної думки.

4. Прогнозувати вплив соціальної ситуації, громадських, історичних умов, культурних та політичних ідей на зміст, розповсюдження, розвиток чи гальмування наукових психологічних концепцій.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики

2.4. Передумови для вивчення дисципліни. Набуття студентами компетентності з курсу можливе за актуалізації їхніх знань здобутих з історії України, всесвітньої історії, художньої культури (шкільний курс).

2.5. Програмні результати навчання.

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника

3. Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. Загальні питання побудови і пояснення історії психології.

Психологічні вчення в міфологічний та філософський періоди розвитку

Тема 1. Методологічні засади історичного аналізу розвитку психологічних знань.

Предмет та завдання дисципліни «Теорія та історія психології». Теорія та історія психології: її предмет і специфіка як науки. Завдання, функції, принципи історико- психологічного аналізу. Критерії періодизації історії психології. Функції та методи дослідження історії психології. Персоналістичні та натуралістичні концепції історії науки. Основні фактори та принципи, які визначають розвиток психології.

Література: 4, 7-11,13, 20, 22, 34.

Тема 2. Історичний аналіз психологічного пізнання. Теорії історичного аналізу.

Трансформація уявлень про предмет психології. Історичне формування предмету психології: від вчення про душу до науки про психіку. Е. Г. Борінг: історія психології як відображення духу часу. М. Г. Ярошевський: категоріальний аналіз історії психології. В. А. Роменець: культурологічний підхід і вчинковий принцип в аналізі історії всесвітньої психології.

Література: 7,8-11,13,20,22, 36.

Змістовий модуль 2. Психологічні вчення в міфологічний та філософський періоди розвитку психології

Тема 3. Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії стародавнього світу. Формування первісних уявлень про душу. Психологічна природа анімізму. Міфологічна свідомість як основа світосприйняття первісної людини. Співвідношення традиції і вчинку в психології Стародавнього Китаю. Психологія самовдосконалення. Релігійні ідеї Стародавньої Індії. Перші психологічні теорії Античності. Сократівський принцип у психології.

Матеріалістична психологія. Ідеалістична психологія. Філософсько-психологічні ідеї представників класичної грецької науки – Сократа, Платона й Аристотеля. Розвиток психології в елліністичний період.

Література: 7, 8, 13, 14, 20, 22, 32, 33.

Тема 4. Психологічна думка і релігійні ідеї середніх віків. Домінування християнської теології у свідомості. Душа і вище існування (Бог) — вихідна позиція середньовічної психології. Критика античних уявлень про душу. Моністичне тлумачення зв'язку тіла і душі. Проблема розвитку в ранньосередньовічній психології. Структурна єдність компонентів психічного. Психологія А.Августина. Психологічний зміст "Сповіді". Схоластично-категорійна розробка проблем середньовічної психології. Томізм і категорійна "сума" психології. Фома Аквінський. Патристика: розробка біблійного послання і філософствування у вірі. Теологія і схоластика про людину і її душу. Схоластика як спроба категорійного пояснення психічних явищ за відсутності посередніх ланок між всезагальним і одиничним.

Література: 7, 8, 13, 14, 20, 22, 32, 33.

Тема 5. Розвиток філософської та психологічної думки в епоху Відродження та Просвітництва. Знання як психологічний феномен в арабському Відродженні. Психологічні дослідження Авіценни. Індивідуальний розвиток психіки. Нова концепція людської особистості та модель світу Принципи Відродження. Титанізм. Гуманізм. Гедонізм. Загальна характеристика епохи Відродження. Основні напрями розвитку антропологічних і психологічних ідей. Психологічні погляди Б.Телезіо, Х.Л.Вівеса та Х.Уарте. Загальна характеристика психології у XVII ст. Основні теорії Нового часу. Самодостатність і стражденність людини. Особистість епохи бароко. Вирішення психофізіологічної проблеми Р. Декартом. Вчення Б. Спінози. Психіка як "чиста дошка" Д. Локк. Монадологічна психологія Лейбніца. Виникнення поняття «несвідомого». Раціоналістична картина світу і людини в ідеології Просвітництва. Загальні риси Просвітництва. Просвітницький титанізм. Зародження та становлення асоціативної психології в Англії. Розвиток французької філософсько-психологічної думки. Розвиток філософсько-психологічних знань у Німеччині. Феноменологічний принцип у психології. Феноменологія самопізнання Г.Сковороди.

Література: 7, 13 – 15, 20, 22, 32, 33.

Змістовий модуль 3. Науковий період розвитку психології. Методологія рефлексивності в історії психології XX ст.

Тема 6. Становлення психології як самостійної експериментальної науки в XIX ст. Загальна характеристика психології в XIX ст. Розвиток асоціативної психології в XIX ст. Становлення експериментальної психології: дослідження Г.Т. Фехнера, Е.Г. Вебера, Г. Гельмгольца. Психологія як наука про безпосередній досвід. Експериментальні дослідження свідомості В. Вундта. Дослідження пам'яті Г. Еббінгауза. Психологія структуралізму Е.Б.Тітченера. Дослідження функцій свідомості у функціоналізмі Психологія свідомості В.Джемса. Теорія емоцій Джеймса-Ланге. Експериментальна діяльність представників Вюрцбурзької школи. Особливості розвитку психологічних знань у Французькій психологічній школі. Описова психологія та її специфіка.

Література: 6, 7, 13, 16, 20, 22, 32, 33.

Тема 7. Природничі спрямування у психології XX ст. Принципи інтеріоризації та екстеріоризації. Екстеріоризація психічного. Тілесний образ людини та характер її поведінки. О. О. Богомолець. Е. Кречмер. В. Шелдон. Дж. Таннер. Р. Кнуссман. Інтеріоризація вчинкової дії. Ідея рефлексу як повернення до вихідної точки поведінки. І. П. Павлов. В. М. Бехтерєв. В. П. Протопопов. О. С. Залужний. І. П. Соколянський. К. М. Корнілов. М. О. Берштейн. П. К. Анохін. Поведінка під знаком стимулу. Класичний біхевіоризм. Дж. Вотсон. Необіхевіоризм. "Цілеспрямований біхевіоризм". Е. Толмен. Оперантна поведінка. Б. Скінер. Гештальтпсихологія та інтеріоризація стимулу на базі його значення. В. Келлер. К. Коффка. М. Вертгаймер. Психологічна "теорія поля". К. Левін. Механізми інтеріоризації в когнітивній психології. У. Найссер, Ж. Брунер, Дж. Гібон та ін. Інтеріоризація як рух від дії до думки. Ж. Піаже. А. Валлон. С. Гемпшир. Дж. Мід. Структура і типи людської особистості. Г. Айзенк, Р. Кеттел. Етапи інтеріоризації та культура знака. Л. С. Виготський. Інтеріоризація у світлі теорії системної локалізації вищих психічних функцій людини. О. Р. Лурія. Настановчий сенс психічного як результат інтеріоризації. Д. М. Узнадзе. Теорія провідної діяльності та розвиток психіки. О. М. Леонтьєв. Теорія поетапного формування розумових дій. П. Я. Гальперін. Людина як суб'єкт діяльності. Б. Г. Ананьєв.

Література: 1-3,7, 8, 13, 20, 22, 32, 33.

Тема 8. Натуральне і соціальне у психіці людини: конфлікт між свідомим і несвідомим у психоаналітичному тлумаченні. Психоаналіз. Методи та принципи класичного психоаналізу. Психоаналітична теорія особистості. Психоаналіз як метод дослідження та розуміння соціокультурних процесів. Аналітична психологія К.Г.Юнга. Індивідуальна психологія А.Адлера. Соціологізовані психоаналітичні теорії. К.Хорні: чоловіча та жіноча психологія. Е.Фромм: людські потреби і «втеча від свободи», дослідження глибинних мотивів людської деструктивності. Е.Еріксон: криза ідентичності, психосоціальні стадії розвитку. А.Фрейд: дитячий психоаналіз.

Література: 7, 8, 13, 16, 20, 22, 23, 30-33.

Тема 9. Людська психіка в її суб'єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення. Відкриття людини в гуманістичній психології. А.Маслоу. Самоактуалізація особистості. Ієрархія потреб. Клієнтцентрована терапія К. Роджерса. Гештальттерапія та її джерела: екзистенціалізм і феноменологія. Персоналізм В. Штерна. Соціальний атом та психодрама Дж. Морено.. Трансакційний аналіз.Е. Берн, Т. Харріс. Пошук людиною смислу життя і логотерапія. В. Франкл. Смысл життя і життя, відповідне смыслу. Гуманістична психотерапія. Методи і принципи гуманістичної психотерапії. Логотерапія В.Франкла

Література: 7-9, 13, 17, 18, 22, 24, 25, 29, 32, 35.

Тема 10. Розвиток української психології. Особливості розвитку психологічних знань у працях вчених Києво-Могилянській академії. Загальна характеристика основних напрямків розвитку вітчизняної психології: класично-інтроспективний напрям, природничо-науковий, культурно-гуманістичне спрямування. Виникнення експериментальних психологічних лабораторій у Харкові, Києві, Одесі на початку ХХ ст. Розвиток української психології в післявоєнний період. Розвиток психіки. Г.С.Костюк. Людина і світ в концепції С.Рубінштейна. Українська школа психології вчинку В.А. Роменця.

Література: 1, 2, 6-9, 13, 18, 20, 22, 26, 27.

Тема 11. Канонічна психологія — перехід від ХХ до ХХІ ст. у психологічному думанні. Вчинок і світ людини. Вчинок як основний пізнавальний осередок системи та історії психології. Досвід систематизації психологічних знань. Психологія Ф. Зімбардо. Вихід до нового психологічного мислення: психіка, світ, мозок. Активність психічного: проблема творчості і самотворення. Постання канонічної психології в історіогенезі науки. Витоки та система канонічної психології. Структура канону. Канонічні форми психічного та психічних феноменів. Смысл життя як провідна проблема ідеології. Є. Трубецькой. Смысл життя у його всеосяжній повноті. Підхід до єдності універсального та унікального. С. Л. Франкл. Історико-психологічні дослідження ХХ ст. С. Л. Рубінштейн: проблеми історії психології та вчинковий осередок психологічної системи. Л. С. Виготський: відкриття у психології, його перетворення в пояснювальний принцип психологічної системи та історичний рух психологічної думки. Г. С. Костюк: історія психології та історія людської культури. А. М. Ждан: періодизація становлення психологічних знань — головне завдання історії психології. М. Г. Ярошевський: “історична рефлексія” у збагаченні поступу психологічних знань.

Література: 5, 7-9, 12, 13, 20, 22, 32, 33.

**4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Теорія та історія психології»
(денна форма навчання)**

	К-ть годин					
	Лекції	Прак тичні заняття	Самос тійна робота	Інди від. робота	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Загальні питання побудови і пояснення історії психології						
Тема 1. Предмет, місце і роль історії психології у системі загальнонаукового знання	2	2	6	2	4	Усне опитування, тестові завдання, практичні завдання
Тема 2. Історичний аналіз психологічного пізнання. Теорії історичного аналізу.	4	4	6			
Тема 3. Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії стародавнього світу	2	2	8			Усне опитування, тестові завдання, практичні завдання
Тема 4. Психологічна думка і релігійні ідеї середніх віків	2	2	6			
Тема 5. Розвиток філософської та психологічної думки в епоху Відродження та Просвітництва	4	4	8			
Змістовий модуль 2. Науковий період розвитку психології. Методологія рефлексивності в історії психології ХХ ст.						
Тема 6. Становлення психології як самостійної експериментальної науки в ХІХ ст.	2	2	8	2	4	Усне опитування, тестові завдання, практичні завдання
Тема 7. Природничі спрямування у психології ХХ ст. Принципи інтеріоризації та екстеріоризації.	4	2	6			
Тема 8. Натуральне і соціальне у психіці людини: конфлікт між свідомим і несвідомим у психоаналітичному тлумаченні	2	2	8			
Тема 9. Людська психіка в її суб’єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення	4	4	8			Усне опитування, тестові завдання, практичні завдання
Тема 10. Розвиток української психології	2	4	6			
Тема 11. Канонічна психологія – перехід від ХХ до ХХІ ст. у психологічному думанні	2	2	8			
Всього	30	30	78	4	8	Екзамен

(заочна форма навчання)

	К-ть годин					
	Лекції	Прак тичні заняття	Самос тійна робота	Інди від. робота	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Загальні питання побудови і пояснення історії психології						
Тема 1. Предмет, місце і роль історії психології у системі загальнонаукового знання	2	2	12	-	-	Усне опитування, тестові завдання, практичні завдання
Тема 2. Історичний аналіз психологічного пізнання. Теорії історичного аналізу.	4	4	12			
Тема 3. Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії стародавнього світу	2	2	12			
Тема 4. Психологічна думка і релігійні ідеї середніх віків	2	2	14			
Тема 5. Розвиток філософської та психологічної думки в епоху Відродження та Просвітництва	4	4	12			
Змістовий модуль 2. Науковий період розвитку психології. Методологія рефлексивності в історії психології ХХ ст.						
Тема 6. Становлення психології як самостійної експериментальної науки в ХІХ ст.	2	2	12	-	-	Усне опитування, тестові завдання, практичні завдання
Тема 7. Природничі спрямування у психології ХХ ст. Принципи інтеріоризації та екстеріоризації.	4	2	14			
Тема 8. Натуральне і соціальне у психіці людини: конфлікт між свідомим і несвідомим у психоаналітичному тлумаченні	2	2	12			
Тема 9. Людська психіка в її суб’єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення	4	4	14			
Тема 10. Розвиток української психології	2	4	12			
Тема 11. Канонічна психологія – перехід від ХХ до ХХІ ст. у психологічному думанні	2	2	12			
Всього	30	30	138	-	-	Екзамен

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття № 1.

Тема. Методологічні засади історичного аналізу розвитку психологічних знань

Мета. Сформувати у студентів систему теоретичних знань із предмету «Теорія та історія психології».

Питання для обговорення:

1. Теорія та історія психології: її предмет і специфіка як науки.
2. Принципи історико-психологічного аналізу.
3. Завдання, функції та методи дослідження історії психології.
4. Персоналістичні та натуралістичні концепції історії науки.
5. Критерії періодизації історичного розвитку психологічних знань.

Питання для дискусійного обговорення: методи історії психології, методологічні принципи психології.

Література: 4, 7-11,13, 20, 22, 34.

Практичне заняття № 2-3.

Тема. Історичний аналіз психологічного пізнання

Мета. Визначити фактори розвитку психологічного знання, виділити критерії, принципи, показники основних теорій історичного розвитку психології.

Питання для обговорення:

1. Історичне формування предмету психології.
2. Основні фактори та принципи, які визначають розвиток психології.
3. Е. Г. Борінг: історія психології як відображення духу часу
4. М. Г. Ярошевський: категоріальний аналіз історії психології.
5. В. А. Роменець: культурологічний підхід і вчинковий принцип в аналізі історії всесвітньої психології

Питання для дискусійного обговорення: трансформація предмету психології впродовж історії, фактори та принципи, які визначають розвиток психології.

Література: 7,8-11,13,20-22, 36.

Практичне заняття № 4

Тема. Міфологічна і народна психологія.

Мета. Аналіз анімістичних уявлень та засадничих умов психологічних уявлень Стародавнього світу.

Питання для обговорення:

1. Психологічна природа анімізму.
2. Міфологічна свідомість як основа світосприйняття первісної людини. Магія. Ритуали. Ініціації. Табу.
3. Душа у віруваннях стародавніх єгиптян та східнослов'янських племен.
4. Співвідношення традиції і вчинку в психології Стародавнього Китаю, природжене, набуте, добре, зле в людській природі.
5. Релігійні ідеї Стародавньої Індії.

Питання для дискусійного обговорення: психологічні уявлення Шумеро-Вавілонської культури, психологічна думка Стародавнього Сходу і Китаю, психологічна думка Японії та Індії.

Література: 7, 8, 13, 14, 20-22, 32, 33.

Практичне заняття № 5.

Тема. Психологія античності.

Мета. Аналіз психологічних уявлень античного періоду розвитку науки.

Питання для обговорення:

1. Доісторична Греція та класична Еллада: культ краси та освіченості. Мікрокосмос. Макрокосмос.
2. Перші психологічні теорії Античності.
3. Сократівський принцип у психології.
4. Матеріалістична психологія.
5. Ідеалістична психологія.

Питання для дискусійного обговорення: розуміння природи душі Гераклідом, Гіппократ і його вчення про темперамент.

Література: 7, 8, 13, 14, 20-22, 32, 33.

Практичне заняття № 6-7.

Тема. Психологія в епоху Середньовіччя та Відродження.

Мета. Аналіз моністичного тлумачення зв'язку тіла і душі в середньовічній психології, розгляд знань як психологічного феномену епохи Відродження

Питання для обговорення:

1. Характеристика і специфіка філософсько-психологічних уявлень епохи Середньовіччя. Домінування християнської теології у свідомості.

2. Психологія А.Августина. Психологічний зміст "Сповіді". Єдність душі і тіла. Психологія томізму.

3. Особливості арабомовної середньовічної психологічної думки. Психологічні дослідження Авіценни. Індивідуальний розвиток психіки. Нова концепція людської особистості та модель світу.

4. Принципи Відродження. Титанізм. Гуманізм. Гедонізм.

Питання для дискусійного обговорення: психологічні уявлення Лукреція Кара, досягнення олександрійських лікарів у вивченні анатомо-фізіологічних основ психіки.

Література: 7, 8, 13, 14, 20-22, 32, 33.

Практичне заняття № 8.

Тема. Психологічна думка Нового часу.

Мета. Аналіз детерміністичних засад психіки людини.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика психології у XVII ст. Основні теорії Нового часу (детермінізм, механіцизм, проблема співвідношення душі та тіла).

2. Вчення Б. Спінози та Г. Лейбніца.

3. Психіка як "чиста дошка" (Д. Локк).

Питання для дискусійного обговорення: традиційна народна психологія, ідеал психологія, основні теорії Нового часу.

Література: 7, 13 – 15, 20, 22, 32, 33.

Практичне заняття № 9.

Тема. Психологічні ідеї Просвітництва.

Мета. Аналіз раціоналістичної картини світу і людини в ідеології Просвітництва

Питання для обговорення:

1. Специфіка наукових поглядів епохи Просвітництва. Просвітницький титанізм.

2. Асоціативна теорія в психології Просвітництва.

3. Емпірична психологія. Месмеризм.

Питання для дискусійного обговорення: соціально-економічні ідеологічні передумови розвитку європейської психологічної думки XVIII століття, розвиток філософо-психологічної думки в Англії, розвиток французької філософо-психологічної думки.

Література: 4, 6, 12, 15, 27, 35.

Практичне заняття № 10.

Тема. Розвиток психології в XIX ст.

Мета. Аналіз впливу природничих наук на становлення психологічних знань. Аналіз факторів формування психології як самостійної науки

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика психології в XIX ст.

2. Розвиток асоціативної психології в XIX ст.

3. Становлення експериментальної психології: дослідження Г.Т. Фехнера, Е.Г.Вебера, Г. Гельмгольца.

4. Психологія як наука про безпосередній досвід. Експериментальні дослідження свідомості В. Вундта. Метод інтроспекції. Дослідження пам'яті Г. Еббінгауза.

Проблемно-творчі завдання: в чому суть провідної ідеї психології Просвіти; розкрийте раціональну інтуїцію Декарта; в чому суть вчення Чарльза Бела про «нову анатомію мозку»; в чому суть вчення про рефлекси М. Хола та І. Мюллера.

Література: 6, 7, 13, 16, 20-22, 32, 33.

Практичне заняття № 11-12.

Тема. Розвиток психології на межі XIX - XX ст. Природничі спрямування у психології XX ст.

Мета. Аналіз засад виникнення теорій структуралізму, функціоналізму, напрямків природничого спрямування.

Питання для обговорення:

1. Психологія структуралізму Е.Б.Тітченера (Суть свідомого досвіду. Інтроекція. Правила наукового експерименту. Елементи свідомості). Критика структуралізму. Внесок структуралізму в розвиток психології.

2. Дослідження функцій свідомості у функціоналізмі. Соціальний дарвінізм. Психічна спадковість. Теорії Ф.Гальтона. Статична філософія Г.Спенсера. Психологія свідомості В.Джемса. Принципи психології свідомості.

3. Експериментальна діяльність представників Вюрцбурзької школи.

4. Особливості розвитку психологічних знань у Французькій психологічній школі.

5. Описова психологія та її специфіка. Психологія біхевіоризму та гештальтпсихологія

Проблемно-творчі завдання: Порівняйте психологічні підходи до розвитку особистості Е. Фромма та К. Хорні; Порівняйте структуру особистості за З. Фройдом та Г.К. Юнгом; Охарактеризуйте взаємозалежність між комплексом неповноцінності та прагненням до переваги; Дайте характеристику невротичним потребам і орієнтації особистості; базальному конфлікту; Розкрийте розуміння психології мас та фашизму В. Райхом.

Література: 6, 7, 13, 16, 20-22, 32, 33.

Практичне заняття № 13-14.

Тема. Розвиток психологічних шкіл психоаналізу

Мета. Аналіз передумов та причин виникнення наукових шкіл в психології, їх відмінні особливості

Питання для обговорення:

1. Психоаналіз.

2. Аналітична психологія К.Г.Юнга.

3. Індивідуальна психологія А.Адлера.

Проблемно-творчі завдання: Порівняти ортодоксальний біхевіоризм Дж. Уотсона, біхевіоризм Е. Ч. Толмена та необіхевіоризм Б. Ф. Скіннера; Порівняти передумови виникнення гуманістичної психології та гештальт-психології; Описати принципи сприйняття та дослідження інтелекту К. Кофки; Охарактеризувати вчення Ж. Піаже про інтелектуальний розвиток дитини.

Література: 7, 8, 13, 16, 20-22, 23, 30-33.

Практичне заняття № 15

Тема. Розвиток вітчизняної психології

Мета. Аналіз особливостей розвитку вітчизняної психології.

Питання для обговорення:

1. Психологічні ідеї XIX-XX століття у вітчизняній психології.

2. Експериментальні дослідження І.П.Павлова, В.М.Бехтерева.

3. Культурно-історична концепція Л.С. Виготського. Теорія діяльності О.М.Леонтьєва. Розвиток психіки в теорії Г.С.Костюка.

4. Розвиток вітчизняної психології у другій половині XX століття.

Проблемно-творчі завдання: Представте трактування психічного українськими філософами та літераторами; Охарактеризуйте психологічні погляди в художніх творах Т.Г.Шевченка; Охарактеризуйте психологічні погляди в художніх творах І.Я.Франка.

Література: 5, 7-9, 12, 13, 20-22, 32, 33.

Тема. Сучасні проблеми психології

Мета. Аналіз сучасних напрямків розвитку психології

Питання для обговорення:

1. Гуманістична психологія та гуманістична психотерапія
2. Логотерапія В.Франкла
3. Когнітивна психологія А.Елліса та А.Бека.
4. Трансперсональна психологія С.Грофа.
5. Канонічна психологія В.Роменця.

Проблемно-творчі завдання: Охарактеризуйте перспективи розвитку психології в Україні; Охарактеризуйте перспективи розвитку психології за кордоном; Представте наукову діяльність визначних постатей психологічної думки української психології.

Література: 8, 17, 22, 23, 25, 31.

6.Тренінг з дисципліни

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення з темою тренінгового заняття.
2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття.

3. Практична частина реалізовується шляхом виконання студентом завдання у формі «Портфоліо», що складається із структурно-логічних схем, які відображають сутність теоретичних основ вивчених питань.

Структурно-логічні схеми необхідно розробити самостійно з кожної теми до практичного заняття. Для цього опрацьовується:

- теоретичний лекційний матеріал;
- наукові літературні джерела, навчальні посібники з історії психології,першоджерела та публікації з проблем історії психології сучасних авторів.
- публікації у наукових журналах «Психологія і суспільство», «Практична психологія та соціальна робота», «Психолог» «Вітакультурний млин»;
- довідково-енциклопедична література.

Оформлення структурно-логічної схеми здійснюється за допомогою комп'ютера на стандартному аркуші, доповнюється пояснювальним текстом і посиланням на використані літературні джерела.

4. Підведення підсумків. Обговорюються результати виконання завдань. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Оцінюватиметься адекватність використання психологічних понять, наукова проблематизація тематики, оригінальність гіпотез, самостійність мислення і креативність висловлених ідей. Виконання портфоліо оцінюється по 100-бальній шкалі.

7.Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів полягає у підготовці презентаційних виступів, що оцінюються за 100-бальною шкалою і визначається як сукупність питомої ваги кожної складової:

- 80% - підготовка презентації;
- 20% - захист презентації.

Обговорюються результати виконання завдань. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика презентацій:

1. Взаємозв'язок історії психології з іншими науками.
2. Принципи побудови історико-наукового знання.
3. Психологічне пізнання як діяльність.
4. Антична психологія та її значення для розвитку й становлення науки.
5. Наукові погляди Геракліта.
6. Вчення Демокрита.
7. Версія Гіппократа про темпераменти.
8. Наукові погляди Аристотеля у книзі «Наука про душу».
9. Філософсько-психологічні та есхатологічні погляди Сократа в «Апології Сократа» у книзі

Платона «Діалоги».

10. Психологічні аспекти Платона в творі «Горгій» у книзі Платона «Діалоги».
11. Аналіз психологічних вчень Олександрійської школи.
12. Психоаналіз пам'яті у творі «Книга десята» в книзі Августина «Сповідь».
13. Психологічний аналіз навчання, виховання, любові, зла, волі, душі у творах «Книга перша – Книга десята» у книзі Августина «Сповідь».
14. Психологія арабського світу.
15. Психологічні аспекти у вченні Фоми Аквінського.
16. Психологія морального розвитку у вченні Еразма Роттердамського.
17. Психологія навчання дитини у методології Ордену Єзуїтів.
18. Вчення Декарта про душу. 19. Вчення Декарта про свідомість.
19. Вчення Спінози про цілісність людини
20. Психологічні вчення Г.-В. Лейбніца.
21. Психологічні вчення Т. Гоббса.
22. Психологічне вчення Д. Локка.
23. Психологічні вчення Девіда Гартлі.
24. Психологічні погляди французьких просвітників.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Теорія та історія психології» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання результатів самостійної роботи;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- тренінг;
- екзамен.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Теорія та історія психології» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10 %	10 %	10 %	10 %	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінюється як середнє арифметичне з оцінок, отриманих по 1-5 темах	Підсумкова модульна контрольна робота по темах Теоретичні питання (2 питання по макс 25 балів) Тестові завдання (5 тестів по 5 бали за тест) – макс. 25 балів Практичне завдання 1 – макс. 25 балів	Оцінюється як середнє арифметичне з оцінок, отриманих по 6-11 темах	Підсумкова модульна контрольна робота по темах Теоретичні питання (2 питання по макс 25 балів) Тестові завдання (5 тестів по 5 бали за тест) – макс. 25 балів Практичне завдання 1 – макс. 25 балів	Виконання практичного завдання «Портфоліо» оцінюється по 100-бальній шкалі	Сукупність питомої ваги кожної складової: -80% - підготовка презентації; -20% - захист презентації.	Теоретичне питання – макс 20 балів Тестові завдання (10 тестів по 3 бали за тест) – макс. 30 балів Практичне завдання 1 – макс. 25 балів Практичне завдання 2 – макс. 25 балів

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при виконанні окремих завдань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації його використання, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом його використовує при виконанні завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, не виявляє творчого підходу до виконання завдань;

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, студент належно виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Модульна робота – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Модульна робота складається із:

тестів: 5 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 5 балів, що в підсумку дає максимально 25 балів;

5 балів – за тест надано правильну відповідь.

практичних завдань: 1 завдання, за розв'язання кожного завдання студент може отримати

від 0 до 25 балів;

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного питання: 2 теоретичні питання, за відповідь на кожне питання, студент може отримати від 0 до 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів

15–20 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

Екзамен – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 3 бали, що в підсумку дає максимально 30 балів;

3 бали – на тест надано правильну відповідь.

практичних завдань: 2 практичні завдання, за вирішення кожного студент може отримати від 0 до 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів;

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного питання: 1 теоретичне питання, за відповідь на яке студент може отримати від 0 до 20 балів.

10–20 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–9 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10.Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-11
2.	Проекційний екран	1-11
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1-11
4	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-11
5	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-11
6	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-11
7	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1-11

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Болтівець С. Павлівська сесія триває: роковини семи десятиліт для психології в Україні. *Психологія і суспільство*. 2021. № 1. С. 132-149.
2. Болтівець С., Карапетян В., Кобилянська І. Творення Євгеном Мілеряном психологічної апаратури в Україні і Вірменії. *Психологія і суспільство*. 2022. № 1. С.163-178.
3. Бугерко Я., Гірняк Г. Майбутнє психології: від природничої науки до сфери мислєдїяльностї. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С. 192-203.
4. Кальницька Ю. С. Історія соціальної психології в Україні: друга половина ХІХ - початок ХХ ст. : монографія. Київ : Талком, 2019. 148 с.
5. Коханова О.П. Історія психології: від античностї до початку ХХ столїття : навч. посїбник. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16139/1/O_Kokhanova_IP_IL.pdf
6. Методологія і психологія гуманїтарного пізнання: колективна монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 998 с.
7. Москалець В. Функціонально-психологічна сутність свїдомостї як рамкової умови пізнання, методологування, віри, мислення, діяльностї. *Психологія і суспільство*. 2019. № 1. С. 35-51.
8. М'ясоїд П. Принцип історизму і мислення у психології. *Психологія і суспільство*. 2019. № 3-4. С. 38-72.
9. М'ясоїд П. Теорія в історичному поступї психологічного пізнання. *Психологія і суспільство*. 2021. № 1. С. 36-65.
10. М'ясоїд П. Культурно-історична психологія і творчість В.А. Роменця. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С.16-77.
11. НМКД Теорія та історія психології / Система Moodle ЗУНУ 2022 / Укладач Я.М.Бугерко.
12. Роменець В. А. Історія психології: Стародавній свїт. Середні віки. Відродження: Навч.посїбник. Київ : Либїдь, 2005. 916 с.
13. Роменець В. А. Історія психології: ХVІІ столїття. Епоха Просвітництва : Навч.посїбник. К.: Либїдь, 2006. 1000 с.
14. Роменець В. А. Історія психології: ХІХ – початку ХХ столїття: Навч.посїбник. Київ : Либїдь, 1995. 614 с.
15. Роменець В. А., Маноха І.П. Історія психології ХХ столїття: Навч.посїбник. Київ : Либїдь, 2017. 1056 с.
16. Рубінштейн С. Принцип творчої самодїяльностї. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С.97-101.
17. Савчин М. Постмодерністський свїтогляд і проблемний контекст психологічного пізнання особистостї. *Психологія і суспільство*. 2020. № 4. С.7-23.
18. Теорія та історія психології: методичні рекомендації з дисциплїни для студентів спеціальностї 053 – Психологія / Укладач Я.М. Бугерко. Тернопіль: ЗУНУ, 2022.
19. Теорія та історія психології: методичні рекомендації до самостїйної роботи для

студентів спеціальності 053 – Психологія / Укладач Бугерко Я.М. Тернопіль: ЗУНУ, 2022.

20. Теорія та історія психології в таблицях та схемах : методичні рекомендації з дисципліни для студентів спеціальності 053– Психологія / Укладач Я.М. Бугерко. Тернопіль: ЗУНУ, 2022.

21. Трач Р. Психоаналіз Зигмунда Фрейда як основа людинознавства. *Психологія і суспільство*. 2021. № 1. С. 150-159.

22. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу: психолог у концтаборі. Пер. О.Замойська. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2020. 160 с.

23. Франкл В. Лікар та душа. Основи логотерапії. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. 320 с.

24. Фурман А.В. Сучасні тенденції розвитку сфери психології в оптиці вітакультурної методології. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С.6-15.

25. Фурман А.В. Архітектоніка теорії діяльності: рефлексивно-вчинковий сценарій метаметодологування. *Психологія і суспільство*. 2022. № 1. С.7-94.

26. Щедровицький Г. Психологія і методологія: перспективи співорганізації. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С.122-142.

27. Щедровицький Г. Засадничі уявлення та категорійні засоби теорії діяльності. *Психологія і суспільство*. 2022. № 1. С.95-126.

28. Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме. Пер. К. Котюк. Львів : Вид-во «Астролябія», 2020. 608 с.

29. Яценко Т., ін. Пралогічність мислення психолога в контексті глибинно-корекційного пізнання. *Психологія і суспільство*. 2020. № 4. С.54-69.

30. Яковець Т.А. Свідомість як об'єкт наукового пізнання: теоретичний аналіз і методологічні виклики. Перспективи та інновації науки 7 (53). 2025.С. 1677-1688

31. Discovering Psychology: Updated Edition. History of Psychology: Timeline. <https://www.learner.org/series/discovering-psychology/explorations/history-of-psychology-contemporary-foundations/>

32. Kendra Cherry/ The Origins of Psychology. From Philosophical Beginnings to the Modern Day. 2020 <https://www.verywellmind.com/a-brief-history-of-psychology-through-the-years-2795245>

33. Wertheimer, Michael, and Antonio E. Puente. A brief history of psychology. Routledge, 2020

34. de Freitas Araujo, Saulo. Toward a philosophical history of psychology: An alternative path for the future. *Theory & Psychology*. 2017 Vol. 27 (1) P. 87-107.

35. Burman, Jeremy Trevelyan. Through the looking-glass: PsycINFO as an historical archive oftrends in psychology. *History of Psychology*. 2018. 21.4 302.